

## Nr 10

*Utlåtande i anledning av väckt motion om övergång till helt statlig drift vid gruvor och därtill hörande anläggningar inom Västerbottens län.*

I en inom andra kammaren under nr 141 väckt motion, vilken hänvisats till bankoutskottet, har herrar *Holmberg* och *Hagberg* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag med syfte att från och med 1 januari 1961 övergå till helt statlig drift vid gruvor och därtill hörande anläggningar inom Västerbottens län.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen.

Över motionen har yttrande i vederbörlig ordning inhämtats från *kommerskollegium*.

Kommerskollegium anser att skäl för närvarande saknas för övergång till helt statlig drift vid gruvor och därtill hörande anläggningar inom Västerbottens län och anför till stöd härför följande:

Motionen har föranletts av de förslag till åtgärder för fortsatt upprätthållande av den s. k. legodriften vid statens kopparmalmsgruvor i Adakfältet i Malå kommun, som angivits i förslaget till kapitalbudget för budgetåret 1958/59 bilaga 31 till statsverkspropositionen, punkt 10, och som avse dels investeringsanslag för sagda budgetår och dels utsträckning av legodriftsavtalets giltighetstid till utgången av år 1970.

Det begärda anslaget, 3 miljoner kronor, är avsett att fördelas med 750 000 kronor på löpande tillredningar, underhåll och ersättningsanskaffningar, 500 000 kronor på fortsatt, intensifierad diamanthörrning för uppsökande av nya malmtillgångar och 1 750 000 kronor på nyanläggningar, därvid fördelningen av sistnämnda belopp förutses bli 700 000 kronor på Brännmyragruvan och 1 050 000 kronor på Lindsköldsgruvan. Därefter återstående investeringsbehov för nu planerade anläggningar beräknas bli ca 0,8 miljoner kronor för Brännmyragruvan och ca 4,5 miljoner kronor för Lindsköldsgruvan.

Dessa investeringar syfta icke till någon ökning av produktionen utan äro en förutsättning för att driftsinskränkningar skola kunna undvikas under 1950-talet, oberoende om driften handhaves av Bolidenbolaget eller organiseras på annat sätt. Motionärerna synas ej heller ha något att invända mot anslagen.

Enligt motionärernas upfattning är emellertid det nya legodriftsavtal, som håller på att utarbetas, ägnat att ge Bolidenbolaget »ännu större favörer än tidigare».

Kollegium vill framhålla, att de enda ändringar av ekonomisk betydelse,

som avses ske genom det nya avtalet, äro å ena sidan att bolaget skulle er-hålla en garanterad minimiersättning för skötseln av legodriftsgruvorna, genom att vissa minimibelopp fastläggas för bolagets andel i driftöverskottet, och å andra sidan att staten skulle få rätt att besluta om driftens upp-hörande om driftsöverskottet sjunker under  $\frac{1}{2}$  miljon kronor.

Såsom framgår av de i statsverkspropositionen lämnade uppgifterna skul-le statens andel av driftsöverskottet liksom förut vara 90 % så länge drifts-överskottet ej understiger 5 miljoner kronor. Sjunker överskottet under 5 miljoner kronor — vilket icke förekommit sedan år 1949 — ned till 1 mil-jon kronor, minskas statens andel successivt med 50 % genom att bo-laget inom dessa gränser för överskottet skulle få en ersättning av  $\frac{1}{2}$  miljon kronor. Bli'r överskottet ännu lägre delas det lika mellan staten och bolaget, dock med ett minimum av 250 000 kronor för bolagets del. Samtidigt som denna minimigräns skulle träda i funktion, d. v. s. vid ett överskott av  $\frac{1}{2}$  miljon kronor, skulle emellertid staten få rätt att besluta om nedläggande av driften. Staten skulle sålunda icke, såsom är fallet enligt det nu gällande avtalet, bli avtalsmässigt bunden att fortsätta en i realiteten förlustbringande verksamhet.

Orsaken till att man, trots det mycket goda ekonomiska resultatet av legodriften under en lång följd av år, anser sig böra räkna med möjligheten av starkt minskat driftsöverskott är, förutom den för närvarande mycket dåliga kopparkonjunkturen, att man, att döma av hittills föreliggande resul-tat av de dock ännu ej slutförda undersökningarna, torde få räkna med lägre kopparhalt än hittills i den brutna råmalmen. En regel om minimi-ersättning för bolagets del synes vara skälig med hänsyn till att kravet på bolagets insatser för legodriften icke minskar utan fastmera stegras i den mån driften fortgår under ekonomiskt ogynnsammare betingelser, och en-ligt kollegii mening har genom de föreslagna bestämmelserna i det nya av-talet nåtts en tillfredsställande jämkning mellan statens och bolagets in-tressen.

Det förhållandet, att ett antal nya utmål tillkomma inom legodriften har icke med driftens organisation att göra, utan är den självklara följderna av att malmen i de gamla utmålen successivt blir utbruten.

Kollegium har nu liksom vid de tidigare tillfällen, då giltighetstiden gått ut för de på varandra följande legodriftsavtalen, givetvis övervägt, huruvida det skulle vara till fördel för staten att övergå till en annan driftsform än legodrift. Kollegium har emellertid funnit, att legodriftsformen vid rådande förhållanden innebär så stora fördelar, såväl organisatoriskt som ekono-miskt, att den åtminstone tills vidare icke bör frångås.

De för närvarande brytvärda malmtillgångarna i staten tillhöriga malm-fyndigheter i Västerbottens län utgöra sammanlagt i runt tal endast 5 mil-joner ton, spridda på ett flertal enheter, av vilka endast Adak och de av Bolidenbolaget på arrende bearbetade gruvorna i Rudtjebäcken nära Adak och Rävliidmyran nära bolagets gruva och anrikningsverk i Kristineberg äro av större betydelse. Det må ihågkommas, att det genomgående är fråga om malmer med endast några få procents metallinnehåll och i vissa fall svavelkis som huvudbeståndsdel. Härutöver har genom Sveriges geologiska undersökningsarbeten under senare år påvisats vissa nya fyndigheter, vilka måhända äro av betydande storlek, men det kräves ett fortsatt mångårigt undersökningsarbete, innan man kan fastställa deras omfattning och be-döma på vad sätt de lämpligen böra tillgodogöras.

Så länge de kända malmtillgångarna icke äro tillräckliga för stabil drift under en lång följd av år, vore det enligt kollegii mening äventyrligt att tillskapa ett statligt företag av den storlek, som skulle erfordras för att självständigt bearbeta statens gruvfyndigheter i Västerbotten. Än mindre vore det ekonomiskt möjligt att på detta svaga malmunderlag bygga en statlig förädlingsindustri vid sidan av Bolidenbolaget. Det må erinras om, att kopparmalmsproduktionen i samtliga gruvor i Västerbotten redan nu helt förädlas till metall inom länet, men endast täcker omkring en tredjedel av råvarubehovet för kopparverket i Rönnskär.

#### Utskottet

Föreliggande motion har föranletts av de förslag till åtgärder för fortsatt upprätthållande av den s. k. legodriften vid statens kopparmalmsgruvor i Adakfältet i Malå kommun, vilka angivits i årets statsverksproposition. Det nya legodriftsavtalet mellan staten och Bolidenbolaget, som i samband härmed håller på att utarbetas, är enligt motionärernas mening ägnat att ge bolaget »ännu större favörer än tidigare». Beträffande innebörden av det åberopade förslaget till nytt avtal får utskottet hänvisa till kommerskollegii ovan återgivna yttrande. Av detta framgår att de ändringar av ekonomisk betydelse som avses bli genomförda med det nya avtalet, inskränker sig till att bolaget å ena sidan erhåller en garanterad minimiersättning för skötseln av legodriftsgruvorna, medan staten å andra sidan får rätt att besluta om driftens upphörande om driftsöverskottet sjunker under  $\frac{1}{2}$  miljon kronor. Orsaken till att man i det nya avtalet förutser risker för starkt minskat driftsöverskott är — vid sidan av den för närvarande mycket dåliga kopparkonjunkturen — att man i framtiden torde få räkna med lägre kopparhalt än hittills i den brutna råmalmen.

Med hänsyn till att de kända malmtillgångarna icke är tillräckliga för stabil drift under en lång följd av år, saknas skäl att tillskapa ett statligt företag för bearbetning av statens gruvfyndigheter i Västerbotten. Malmtillgångarna framstår i än högre grad som otillräckliga som underlag för en statlig förädlingsindustri vid sidan av Bolidenbolaget. I motsats till vad motionärerna synes förutsätta förädlas produktionen av kopparmalm i Västerbotten redan nu i sin helhet inom länet men täcker trots detta blott cirka en tredjedel av råvarubehovet för kopparverket i Rönnskär.

Med hänsyn till vad ovan anförts framstår något initiativ i av motionärerna avsett syfte icke påkallat från riksdagens sida, varför utskottet hemställer,

att motionen II:141 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 11 mars 1958

På bankoutskottets vägnar:  
FRITIOF BOO

*Närvarande:*

från första kammaren: herrar Boo, Fahlander, Mogård, Schmidt\*,  
Krügel och Mannerskantz;

från andra kammaren: herrar Sköldin, Strandh\*, Regnéll, Andersson  
i Ronneby, Svensson i Stenkyrka, Boija, Bengtsson i Landskrona och Nils-  
son i Östersund.

---

\* Ej närvarande vid justeringen.